

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.39(3303) ●

● ЧАЦВЕР, 18 КАСТРЫЧНІКА, 2012

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Зярнаты на вагу золата
Адзіны ў краіне генетычны фонд раслін сфарміраваны ў Жодзіне **Стар. 2**

Доўгі шлях на Бацькаўшчыну
Рэдкія выданні Францыска Скарыны з фондаў нямецкай бібліятэкі экспанаваліся ў Мінску, а цяпер іх можна пабачыць і ў Нясвіжы **Стар. 3**

Чорным па белым
Сенсацыйнай знаходкай могуць пахваліцца супрацоўнікі Веткаўскага музея народнай творчасці імя Фёдара Шклярава **Стар. 4**

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Лепшы восеньскі ласунак

У Мошкаўскім раёне Новасібірскай вобласці арганізавалі сапраўднае бульбяное свята. А паколькі там жыве нямала нашых суайчыннікаў, то і назвалі яго па-беларуску: “Свята бульбы”.

На сталах, выстаўленых на плошчы перад Домам культуры, дэманстравалі свае кулінарныя здольнасці і сібірскія, і беларускія гаспадыні. Можна было пабачыць мастацкія кампазіцыі з дароў восені, у тым ліку і з бульбы. Фантазія ўдзельніц конкурсу праявілася і ў разнастайнасці страў, і ў назвах, і ў афармленні. Няпроста было членам журы

і ўсім, хто спрабаваў стравы, вызначыць: што ж смачней? Бо столькі ўсяго нагатавана! Бульбяныя піражкі з грыбамі, цыбуляй, са скваркамі... А вось бульба-чарапаха, яна ж у форме рабчыка, і нават “бульба ў цыпляшцы”, ну і, вядома, ахвотна ласаваліся ўсе знакамітымі дранікамі. Ну нездарма адзначаны ўзнагародамі і падзякамі былі ўсе ўдзельніцы!

На Свяце бульбы ў Новасібірскай вобласці было чым пачаставацца

На фоне “смачнай выставы” ладзіўся і конкурс на веданне гісторыі паходжання бульбы. І ўсе, хто прыйшоў на свята, прародную бульбу пачулі шмат цікавага. Даведаліся, напрыклад, што радзіма бульбы — зусім не Беларусь, як лічылі многія, а Паўднёвая Амерыка. І што ў Беларусі бульба з’явілася ў XVII стагоддзі, была спачатку не масавым

прадуктам, а толькі далікатэсам для панскіх сталоў. Просты ж люд ставіўся да заморскага дзіва з недаверам, называючы яго землянымі яблыкамі. Паступова, спазнаўшы смак, людзі назвалі бульбу другім хлебам. Ды і цяпер называюць.

Бульба трывала ўвайшла ў беларускі фальклор, пра яе спяваюць песні, ёсць і танец “Бульба”.

Запрошаныя на свята ў Новасібірскую вобласць госці з Беларусі, ацаніўшы бульбяныя далікатэсы ў Сібіры, яшчэ раз пераканаліся: і ў Расіі ведаюць і любяць бульбу не менш, чым у Беларусі. Дарэчы, гэта таксама родніць нашы народы.

Людміла Бяляўская,
Новасібірскі дзяржаўны цэнтр
беларускай культуры

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Светлы след Сафіі

На Слонімшчыне, у вядомых духоўнымі традыцыямі Жыровічах сумесна ладзілі міжнародную навукова-практычную канферэнцыю прадстаўнікі гістарычнай навукі і праваслаўнай царквы

Іван Ждановіч

Быў, помніцца, час, калі навукоўцы вялі вострыя спрэчкі з прыхільнікамі рэлігійных поглядаў на ўладкаванасць свету. Хто ж цяпер сабраў разам ранейшых антаганістаў? Рознагалосці ўдалося адсунуць убок дзякуючы знакамітай асобе — святой княгіні Сафіі Слуцкай. Сёлета адзначаецца 400 гадоў, як скончыўся зямны шлях падзвіжніцы. Больш глыбокаму вывучэнню яе жыцця, дзейнасці, гістарычнага “фону”, на якім адбываўся духоўны подзвіг, ды і шырокаму колу пытанняў праваслаўя прысвячаўся навукова-багаслоўскі форум “Святая зямлі Беларускай: праведная Сафія Слуцкая”. Ладзілі яго сумесна Мінская духоўная акадэмія імя Кірылы Тураўскага і Нацыянальная акадэмія навук Беларусі.

Удзельнічалі ў канферэнцыі ву-

Светлае імя Сафіі Слуцкай аб’яднала людзей розных светапоглядаў

чоныя як рэлігійных, так і свецкіх устаноў. На пачатку адбыўся сумесны малебен. Адкрываючы форум, рэктар Мінскіх духоўных школ

архіепіскап Навагрудскі і Лідскі Гурый зачытаў прывітанне Мітрапаліта Філарэта, звярнуўся і сам да яго ўдзельнікаў. → **Стар. 3**

“Мы проста жывём па-брацку”

Дні культуры Азербайджана ў Беларусі пацвердзілі, што паміж дзвюма краінамі і іх народамі сяброўскія сувязі мацнеюць

Гэтыя сяброўскія сувязі цяпер актыўна развіваюцца і паглыбляюцца ў розных сферах. Таму спрыяе вялікая азербайджанская дыяспара: у Беларусі жывуць дзясяткі тысяч азербайджанцаў, іх суполкі створаны ў розных гарадах. Цікава працуе і Кангрэс азербайджанскіх абшчын Беларусі, якім кіруе чатырохразовы чэмпіён свету Націк Багіраў, у мінулым выдатны самбіст і дзюдаіст. “У нашых краінах, нягледзячы на іх геаграфічную аддаленасць, абодва народы вельмі падобныя сваёй талерантнасцю, верацярпімасцю, — значыць ён у нядаўнім інтэрв’ю газеце “СБ. Беларусь сегодня”. — Гэта можа служыць прыкладам для еўрапейцаў, які інтэграваць у грамадства прадстаўнікоў розных канфесій і нацыянальнасцяў”. І далей Націк Надзіравіч падкрэсліў, што

калі ён выступае на міжнародных канферэнцыях, то як прыклад талерантнасці і цярдзімасці прыводзіць Беларусь і расказвае, як тут суіснуюць розныя нацыі і народнасці: “Мы проста жывём па-брацку”.

Прадстаўнікі Кангрэсу азербайджанскіх абшчын Беларусі ўдзельнічалі і ў мерапрыемствах Дзён культуры. У Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета ў Мінску працавала выстава, прысвечаная турызму ў Азербайджане. У тэатры таксама выстаўляліся работы вядомых фатамайстроў краіны “Азербайджан на стыку традыцый і сучаснасці”. Фатаграфіі адлюстроўвалі як нямых сведкаў старажытнасці, так і сучаснае жыццё Азербайджана. На сцэне Вялікага тэатра ішоў спектакль “Сем прыгажунь” Кара Караева Азербайджанскага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра оперы і балета. У кінатэатры “Перамога” дэманстраваліся азербайджанскія фільмы.

ПЕРСПЕКТЫВЫ

Зярняты на вагу золата

Адзіны ў краіне генетычны фонд раслін сфарміраваны ў Жодзіне

Іна Ганчаровіч

Таку калекцыю мае Навукова-практычны цэнтр Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі па земляробстве. Прычым унікальныя ўзоры культурнай і прыроднай флоры спецыялісты нездарма параўноўваюць з золатавалютнымі запасамі, якія “стаіць на варце” харчовай бяспекі краіны.

Нядаўна адна з газет правяла апытанне: што можна лічыць нацыянальным здабыткам краіны? Адны пісалі пра багацце не траў, другія пра золатавалютныя запасы, іншыя пра гістарычныя, архітэктурныя помнікі, беларускія фальклор і літаратуру. Мне ж згадалася міні-сэнсацыя пяцігадовай даўнасці, калі ў Егіпце, у нейкім фараонаўскім пахаванні навукоўцы знайшлі зярняты пшаніцы. Некалькі зярнят пасяялі і палілі вадой. І праз некаторы час з зямлі паказаліся зялёныя ўсходы! Тыя лісточкі, а потым і новыя зярняты распавялі навукоўцам не менш, чым антычныя рукапісныя кнігі: і пра смакавыя арыентацыі егіпцянаў, і пра якасць насення, якое зберагло жыццёвую сілу праз пяць тысяч гадоў!

Сёння ў свеце налічваецца больш за 1500 генетычных банкаў раслін. Гэта сапраўдныя скарбы. Скажам, адна з найстарэйшых у Еўропе і да таго ж самая багатая ў свеце па відавым складзе калекцыя генетычных раслін пры Усерасійскім інстытуце раслінаводства імя М. Вавілава Сусветным банкам ацэнена ў 8 трыльёнаў даляраў.

Фонд генетычных раслін – трывалы падмурак для навуковай працы

Золатавалютныя запасы ўсёй Расіі да такой лічбы не дацягваюць. Так што раслінная калекцыя — самая дарагая ўласнасць Расіі. І не выпадкова: бо яна здольная забяспечыць на выпадак нейкага глабальнага катаклізму выжыванне насельніцтва не толькі гэтай краіны.

Пасля распаду СССР доступ навукоўцаў Беларусі, іншых постсавецкіх краін да калекцыйнага фонду быў закрыты. Як вынік — не каардынаваліся работы па зборы, захаванні і абмене ўзо-

рамі генетычных рэсурсаў паміж навукоўцамі. Патрэбна было ствараць нацыянальныя цэнтры. Таму ў 2000 годзе ў Беларусі была распрацавана Дзяржпраграма “Генафонд”, мэта якой была акрэслена канкрэтна: стварыць нацыянальны банк генетычных рэсурсаў раслін. Генафонд стваралі на базе рабочых калекцый дзевяці навукова-даследчых аддзяленняў аграрных і біялагічных навук НАН Беларусі, Белдзяржуніверсітэта і Беларускай дзяржаўнай сельгасакадэміі.

Каардынаваў праект Навукова-практычны цэнтр НАН Беларусі па земляробстве. Цяпер у Жодзіне знаходзіцца адзіны ў краіне генетычны банк раслін, у ім больш за 14 тысяч узораў розных культур. Гэта лепшыя гатункі сельгасраслін, а таксама рэдкіх і знікаючых відаў раслін.

У 2004 годзе на базе цэнтра збудавана спецсховішча, разлічанае на 100 тысяч узораў. “Там ёсць доўга-, сярэдне- і кароткатэрміновыя камеры захоўвання, — расказвае загадчыца лаба-

ратары генетычных рэсурсаў культурных раслін Цэнтра Ірына Матыс. — Доўга ў нас азначае: захаванне базавай калекцыі на працягу 40 гадоў пры мінус 18 градусах. Недатыкальны запас, які можна параўнаць хіба што з золатавалютным. З сярэдне- і кароткатэрміновай калекцыі ідзе абмен з беларускімі і замежнымі селекцыянерамі. А ў кароткатэрміновым сховішчы — рабочая калекцыя, узоры якой захоўваюцца на працягу года: гэта база для стварэння новых гатункаў культур”. Усе паступленні рэгіструюцца ў электроннай базе, апісваюцца ўласціва, гаспадарчая каштоўнасць, карыснасць матэрыялу, што палягчае навукоўцам пошукі інфармацыі.

Назапашаны ў Жодзіне генафонд ужо цікавы не толькі для айчынных селекцыянераў, Беларусь прынята ў інтэграваную сістэму банкаў генаў Еўропы AEGIS. Таму і беларускія селекцыянеры карыстаюцца не толькі навуковай інфармацыяй генетычных банкаў іншых краін, але і насеннем раслін і клеткамі розных культур, што стварае выдатныя ўмовы для вывядзення новых сартоў і гібрыдаў сельгаскультур, захавання і ўзбагачэння культурнай і прыроднай флоры Беларусі.

Дарэчы. Сёлета спецыялісты Навукова-практычнага цэнтра НАН Беларусі па земляробстве падрыхтавалі пакет дакументаў аб уключэнні генетычнага фонду гаспадарча карысных раслін у Дзяржаўны рэестр навуковых аб’ектаў, якія складаюць нацыянальны здабытак Беларусі.

СУПОЛЬНАСЦЬ

Хто ў тым доме гаспадарыць

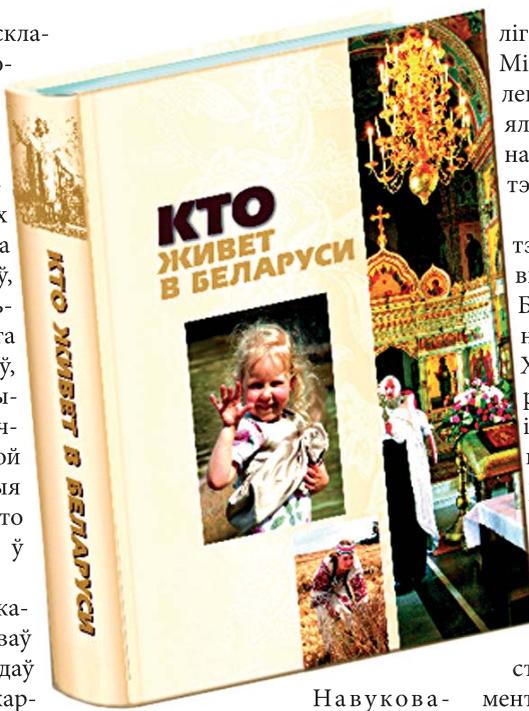
Навукоўцы плануюць стварыць электронны атлас народаў Беларусі

Марыя Сагановіч

Аб планах навукоўцаў паведаміла доктар гістарычных навук Аляксандра Гурко, загадчыца аддзела народназнаўства Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы Нацыянальнай акадэміі навук. Тое адбылося на прэзентацыі навукова-папулярнага выдання “Хто жыве ў Беларусі” ў акадэмічнай Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Я. Коласа. “У кнізе, якая прэзентуецца, расказана толькі пра 20 этнічных груп, з якіх 10 — найбольш шматлікія і з’явіліся ў Беларусі ў мінулыя стагоддзі, — гаварыла Аляксандра Гурко. — Таму мы вырашылі стварыць электронны атлас народаў Беларусі, які будзе змяшчаць звесткі пра ўсе 140 этнасаў. У далейшым мы плануем пашырыць кнігу “Хто жыве ў Беларусі” і расказаць больш падрабязна пра новыя этнічныя групы, якія з’явіліся ў Беларусі міграцыйным шляхам.

Ілюстраванае выданне складаецца з дзвюх частак і ўключае 800 старонак. У першай частцы можна знайсці звесткі аб паходжанні, асаблівасцях рассялення, традыцыях у культуры этнічных супольнасцяў. Гэтая частка складаецца з васьмі раздзелаў, прысвечаных гісторыі і культуры беларусаў (тытульнага этнасу), рускіх, украінцаў, палякаў, татарцаў, яўрэяў, цыганаў, літоўцаў і іншых этнічных груп у Беларусі. У другой частцы пададзены агульныя звесткі пра тэма канфесіі, што найбольш распаўсюджаны ў краіне.

У афармленні кнігі выкарыстаны фатаграфіі з архіваў аўтараў, ілюстрацыі з фондаў музеяў і бібліятэк, а таксама картаграфічны матэрыял. Выданне разлічана на гісторыкаў, этнографію, антрапологаў, фалькларыстаў, рэлігіязнаўцаў і ўсіх, хто цікавіцца этнаканфесійным кантэкстам.

Навукова-папулярнае выданне “Хто жыве ў Беларусі” падрыхтавалі этнолагі Інстытута мастацтвазнаўства сумесна з Апаратам упаўнаважанага па справах рэ-

лігій і нацыянальнасцяў Савета Міністраў. Кніга дае поўнае ўяўленне пра сацыяльную, матэрыяльную і духоўную культуры народаў, якія пражываюць на тэрыторыі Беларусі.

Да прэзентацыі ў бібліятэцы падрыхтавана таксама выстава “Этнічная мазаіка Беларусі”. На ёй прадстаўлена больш за 150 дакументаў XVIII—XXI стагоддзяў, якія распавядаюць пра гісторыю і развіццё талерантнай супольнасці прадстаўнікоў розных нацыянальнасцяў. Адкрываюць экспазіцыю рукапісныя кнігі кірылічнага, арабскага і яўрэйскага пісьменства, створаныя на беларускіх землях. Прадстаўлены фрагменты пергаментных скруткаў Торы XVIII стагоддзя, рукапісы татар Беларусі XVIII—XIX стагоддзяў з тэкстамі на беларускай і польскай мовах, напісанымі арабскімі літарамі.

Добры прыклад

Конкурс “Лепшы прыклад аховы гісторыка-культурнай спадчыны” ўпершыню праводзіцца па ініцыятыве Міністэрства культуры

Нядаўна падведзены вынікі конкурсу. Урачыста ўшанаваны пераможцы. Як аказалася, дбаюць пра зберажэнне помнікаў і ў сталіцы, і ў глыбінцы.

Першае месца прысуджана сялянска-фермерскай гаспадарцы “Панскі Маёнтак”. Энтузіясты адраділі былы сядзібна-паркавы комплекс пачатку XIX стагоддзя ў вёсцы Сула Стаўбцоўскага раёна Мінскай вобласці.

Другое месца — у фермерскай гаспадарцы “Быхаўцаў Уладзімір Іванавіч”: за аднаўленне ветранага млына XIX стагоддзя на хутары Міколін востраў. Гэта Светлагорскі раён Гомельшчыны.

За трэцяе месца ўшанаваны работнікі “Мінскпраекта” — яны добраўпарадкавалі тэрыторыю былых Мінскіх брацкіх могілак і стваралі Мемарыяльны комплекс “Памяці воінаў Першай сусветнай вайны 1914—1918 гадоў”. Работы праведзены па Старавіленскім тракце ў Мінску.

СПАДЧЫНА

Доўгі шлях на Бацькаўшчыну

Рэдкія выданні Францыска Скарыны з фондаў нямецкай бібліятэкі экспанаваліся спачатку ў Мінску, а цяпер іх можна пабачыць і ў Нясвіжы

Таццяна Пастушэнка

Канвалют, які ўключае 11 выданняў Бібліі Францыска Скарыны з фондаў Верхнялужыцкай навуковай бібліятэкі (г. Гёрліц, Германія), упершыню экспанаваліся ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. На пачатку кастрычніка там ладзілася выстава “Францыск Скарына: падарожжа на Радзіму”.

Выстава давала магчымасць азнаёміцца з шэрагам выданняў першадрукара, у тым ліку і з тымі, якіх няма ў зборах Беларусі. Варта ўдакладніць, што слова канвалют (ад лац. convolutus — скручаны, сплечены) азначае збор, які складзены з раней самастойных выданняў твораў, пераплеценых у адзін том. У канвалюце, прывезеным у Беларусь, ёсць, напрыклад, кніга “Быццё” з гравіраваным тытульным лістом, чагыры кнігі Царстваў са знакамітым партрэтам асветніка. Мжна было пабачыць на выставе кнігі першадрукара з фон-

Тытульны аркуш старадрука

даў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі і выданні, прысвечаныя жыццю і творчасці Францыска Скарыны.

Выстава, арганізаваная як сумесны праект Міністэрства культуры Беларусі і пасольства Германіі ў Беларусі, стала адметнай культурнай з’явай. На яе адкрыцці міністр культуры Павел Латушка адзначыў, што гэта пачатак рэалізацыі важна-

га міжнароднага праекта паміж Беларуссю і Германіяй, які рыхтаваўся на працягу некалькіх гадоў. Паводле слоў міністра, неабходна актыўна працаваць для таго, каб у нашу краіну паступова вярталіся гісторыка-культурныя каштоўнасці, якія з-за розных абставін былі страчаны беларускім народам. Гэту работу ўскладняе тое, што сучаснае заканадаўства большасці краін не дае магчымасці вяртаць на гістарычную радзіму тое, што некалі было вывезена або страчана. Таму беларусам застаецца набываць гісторыка-культурныя каштоўнасці за мяжой у прыватных калекцыянераў, арганізоўваць выставы, браць нейкія аб’екты на дэпазіт, а таксама рабіць іх электронныя копіі.

Выстава, прысвечаная беларускаму першадрукару Ф. Скарыну, — прыклад хаця б ускоснага, але вяртання ў Беларусь аб’екта гісторыка-культурнай спадчыны. Дарэчы, супрацоўнікі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі

АЛЁКСАНДР РУЖАЧКА

Дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Раман Матульскі дэманструе рарытэт

ўжо зрабілі лічбавую копію канвалюта, і яна назаўсёды захавецца ў нашай краіне.

У Беларусі захавалася ўсяго 10 кніг Бібліі, выдадзеных Францыскам Скарынам у Празе ў 1517—1519 гадах. Пераважная большасць выданняў (усяго каля 360 экзэмпляраў) знаходзіцца ў зборах за мяжой — у Вялікабрытаніі, Германіі, Даніі, Літве, Польшчы, Славеніі, Расіі, Украіне.

Выстава першадрукаў у музеі кнігі Нацыянальнай бібліятэкі закончылася, а праз два дні ў Нацыянальным гісторыка-культурным музеі-запаведніку “Нясвіж” ўрачыста адкрылася выстава “Біблія Францыска Скарыны: скрозь стагоддзі”. Унікальная Біблія да 25 кастрычніка эк-

спануецца ў палацы Радзівілаў. Яго ўладальнікі з моманту заснавання замка збіралі ўнікальную бібліятэку, якая ў лепшыя свае часы налічвала каля 20 тысяч тамоў. Экспануецца Біблія ў цалкам адноўленым памяшканні палацавай капліцы, збудаванай для найважнейшых святых роду.

Кнігі канвалюта, які прывезены ў Беларусь, надрукаваны Францыскам Скарынам у Празе ў 1517 — 1519 гадах, доўгі час культурны скарб належаў нямецкаму гораду Гёрліц. І толькі ў 2003 годзе ўнікальнае выданне было на нава знойдзена ў фондах Верхнялужыцкай навуковай бібліятэкі.

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Светлы след Сафіі

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Нагадаў, што за апошнія пяць гадоў другі ўжо раз акадэміі сумесна ладзяць канферэнцыю дзеля вывучэння і асэнсавання культурна-гістарычнай і духоўнай спадчыны беларускага народа. Каб лепш разумець сутнасць духоўнага подзіву святой Сафіі Слуцкай, варта нагадаць, што ў 1596-м, калі ёй толькі споўнілася 11 гадоў, была заключана Брэсцкая унія. І праваслаўе такім чынам апынулася па-за законам: усю паўнату рэлігійнай улады атрымаў каталіцкі Рым. Гаворачы пра асаблівасці рэлігійна-палітычнай сітуацыі на беларускіх землях напрыканцы XVI — пачатку XVII стагоддзя, архіепіскап падкрэсліў, што апошняя княгіня з роду Алелькавічаў усе намаганні свае прысвяціла абароне праваслаўя ў сваіх уладаннях, апыкала храмы і манастыры, дапамагала ім. Дзякуючы ёй актыўна дзейнічала і Праабражэнскае брацтва: яно аб’ядноўвала духавенства і многіх знакамітых праваслаўных вернікаў Слуцка.

На пленарным пасяджэнні ў Жыровічах выступалі рэфесар Духоўнай акадэміі і семінарыі прагаіерэй Віталь Антонік, супрацоўнік Інстытута гісторыі НАН Беларусі Л. Землякоў, дацэнт БДУ Л. Слуцкая, супрацоўнік Інстытута філасофіі НАН Беларусі В.

Так выглядала мястэчка Жыровічы ў 1882 годзе

Максімовіч, пісьменнік і генеалог Анатоль Статкевіч-Чабаганаў, выканаўчы дырэктар выдавецтва Беларускага экзархату Уладзімір Грозаў. Як бачым, свецка-рэлігійны парытэт быў належным чынам захаваны. Далей работа ішла ў секцыях “Праблемы канфесійнай гісторыі Беларусі” і “Рэспублі-

ка Беларусі: грамадства, рэлігія, культура”.

Аўтар ідэі канферэнцыі — акадэмік-сакратар НАН Беларусі Аляксандр Каваленя, які грунтоўна падвёў і яе вынікі. Шмат папрацаваў і дырэктар акадэмічнага Інстытута гісторыі Вячаслаў Даніловіч. З ліку ўдзельнікаў форума

вылучаўся Анатоль Статкевіч-Чабаганаў, не прафесійны навуковец, не рэлігійны дзяяч. Застаючыся ў веры бацькаў і прадзедаў, Анатоль Васільевіч займаецца бізнесам, аказвае дапамогу царкве. Гэта ён уладкавальнік двух помнікаў святой Сафіі — у Слуцку (2000 год) і Мінску (адкрыты сёлета). Чаму

такая павага да святой? Моцная галіна роду даследчыка ідзе са Слуцчыны, з вёскі Кутнева, дзе ён з братамі, сястрой, пляменнікам расшукаў магільны прадзеда і прабабулі з шляхецкага роду Карафа-Корбутаў. Мецэнат прымаў удзел у аднаўленні і будаўніцтве храмаў у Валожынскім і Мінскіх раёнах. За дабрачынныя справы ўшанаваны рознымі ўзнагародамі, у ліку якіх і атрыманы сёлета ад Рускай праваслаўнай царквы ордэн “Святой праведнай княгіні Сафіі Слуцкай”.

У Жыровічах Анатоль Статкевіч-Чабаганаў зрабіў цікавы даклад аб прадстаўніках Полацкай галіны кіеўскага баярскага роду Каленікавічаў Мішкавічаў, якія аказалі значны ўплыў на развіццё праваслаўнай царквы і беларускай культуры. Працуючы з архіўнымі матэрыяламі, даследчык устанавіў, што ў родзе былі і яго прамыя продкі (Геталт Каленікавіч). З роду выйшла некалькі царкоўных іерархаў, у тым ліку і мітрапаліт Кіеўскі Грыгорый (1458—1474), архімандрыт Кіева-Пячэрскага манастыра Іван (канец XV ст.), архіепіскап Полацкі Яўфімій, а таксама ігумення полацкая Анастасія (пач. XVI ст.). З тых каранёў і Баркалаб Корсак, заснавальнік Баркалабава, па даручэнні яго складаўся Баркалабаўскі летапіс, помнік старабеларускага пісьменства.

ГЛЫБІНКА

Чорным па белым

Сенсацыйнай знаходкай могуць пахваліцца супрацоўнікі Веткаўскага музея народнай творчасці імя Фёдара Шклярава. У Буда-Кашалёўскім раёне ім пашчасціла знайсці чорныя ручнікі.

Пятро Лодкін

Чуючы пра ручнік, уяўляеш белы і чырвоны колеры. А ў знаходках веткаўскіх музейшчыкаў узоры вытканы чорным па белым. Зрэшты, спецыялістаў не здзівіў факт існавання такіх ручнікоў, ім даводзілася чуць пра “чарнабрыўкі” і ў Добрушскім раёне. Але — толькі чуць. “Сенсацыя, што мы можам такія рэчы знайсці, — кажа навуковы супрацоўнік Веткаўскага музея народнай творчасці Андрус Скідан. — І яшчэ: традыцыя згасла не так даўно, бо перадалі нам ручнікі людзі, якія самі яшчэ іх ткалі”. Чорныя ручнікі ўвогуле не вельмі частая з’ява ў нацыянальным ткацтве. Гэта, лічыцца, водгук нацыянальнай традыцыі на традыцыю царкоўную.

Чаму ж ткалі чорныя ручнікі? “У Вялікі пост усе ўборы ў царкве мяняюцца на чорныя, — распавядае А. Скідан. — А ручнікамі, як

вядома, заведзена ўпрыгожваць абразы. Вось і ткалі для гэтага чорныя ручнікі, якія набылі такі колер не так даўно: на пачатку XIX стагоддзя. Да таго часу абразоў у сялян не было. Наша знаходка дазваляе гаварыць пра лакальную ткацкую традыцыю менавіта буда-кашалёўскіх ручнікоў. Прычым у тым рэгіёне было некалькі пластоў той ткацкай традыцыі: больш старажытная і тая, што дажыла да 60-х гадоў XX стагоддзя. На Добрушчыне чорныя ручнікі перасталі ткаць да вайны. Увогуле для буда-кашалёўскіх ручнікоў характэрны незвычайныя для беларускага ткацтва колеры: карычневы, сіні, вішнёвы. І чорны колер найбольш адметны. Цудоўна, што паўдзсятка тканін чорнага арнаментальнага чыну ўдалося набыць у нашы фонды”.

У адпаведнасці з музейнай праграмай “Выратаванне старажытных знакаў” спецыялісты праводзяць комплексныя экспе-

Рэдкія на Беларусі чорныя ручнікі цяпер ёсць у фондах Веткаўскага музея

дыцыі па раёнах Гомельшчыны, пачалася больш за дзесяць гадоў таму. Музейшчыкі не толькі збіраюць ручнікі, адзенне, але і фіксуюць на фота тое, што не прадаецца і не аддаецца, збіраюць банк дадзеных. Сёлета вырашылі пры-

ледзецца да мала даследаванага раней Буда-Кашалёўскага раёна, пабывалі ў больш чым дзесяці селішчах. Праца прадоўжыцца. Вынікі экспедыцыі будуць абгульнены ў выставу, прысвечаную Буда-Кашалёўскаму рэгіёну.

Будучыня пачынаецца з сям’і

У Цэнтры культурнай, выхаваўчай, асветніцкай і турыстычнай дзейнасці ў мястэчку Сёмкава пад Мінскам разважаюць пра вечныя каштоўнасці

Энтузіасты называюць гэты праект так: культурна-гістарычны і экалага-турыстычны кластар “Сёмкава”. Непадалёк ад сталіцы будзе апрабавана новая мадэль культурнай дзейнасці, створана інтэрактыўная зона зносінаў па праблемах гісторыі, культуры і мастацтва. Мяркуюцца, што Сёмкава стане для шматлікіх наведвальнікаў месцам усведамлення таго, наколькі істотна ўплывае моцная сям’я на ўстойлівае развіццё дзяржавы.

Як раскажаў старшыня аргкамітэта праграмы “Сям’я — Яднанне — Айчына” Уладзімір Грозаў, цяпер удакладняецца канцэпцыя кластара, робіцца праект сайта, распрацоўваецца бізнес-план. Па задуме аўтараў, перспектывы напрамак увасаблення ідэй — стварэнне цэнтры рознабаковай дзейнасці на базе мясцовых прыродна-ландшафтных музеяў.

Духоўна-асветніцкая праграма “Сям’я — Яднанне — Айчына” — сумесная справа царкоўных і дзяржаўных структур, грамадскасці. Рэалізуецца, каб пераламаць негатывыя тэндэнцыі ў дэмаграфічным развіцці краіны, садзейнічаць адраджэнню высокіх духоўных традыцый, аднаўленню моцнай шматдзетнай сям’і.

СВОЙ ШЛЯХ

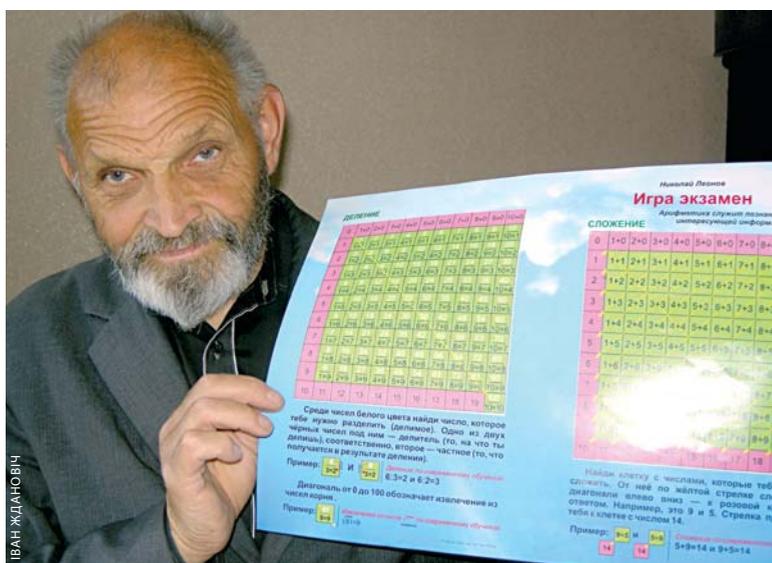
Марафонца з арыфмометрам

Мінчанін Мікалай Лявонаў лічыць, што бег — гэта самы танны і, галоўнае, вельмі даступны від аздаравлення

Іван Іванаў

У рэдакцыю сівабароды Мікалай Пятровіч з’явіўся са сваім “адкрыццём” — раздрукаванымі каляровымі квадратамі. Яны, тлумачыў, дапамагаюць хутка навучаць дзяцей арыфметыцы: складаць і адымаць, дзяліць і памнажаць. Нават корань квадратны шукаць. Гэтакі ўніверсальны арыфмометр, паказаў вынаходства Мікалай Лявонаў, можа мець і форму кубіка. Карацей, забавна, карысная гульня.

Ды аказалася, што ў гасця ёсць яшчэ чым здзівіць чытачоў. Ён спавядае здаровы лад жыцця, гіравым спортам займаецца — наведвае “Клуб сілачоў Леаніда Тараненкі” пры Беларускай грамадскай аб’яднанні ветэранаў цяжкай атлетыкі. Часта разам з сябрамі-асілкамі бывае на святах і фэстах, удзельнічае ў паказальных мерапрыемствах. Можа, напрыклад, гіру адным пальцам падняць. Лявонаў раскажаў, што нарадзіўся ў Хабарэўскім краі, працаваў плотнікам,

Каб быць здаровым, Мікалай Лявонаў рэкамендуе паболей рухацца

столярам, трактарыстам — усюды фізічная сіла патрэбна. Трэнерваўся, і яшчэ жывучы ў Малдавіі так добра мускулы накачаў, што паспяхова выступаў за каманду гіравікоў з Бендэрэў.

І марафонскі бег — таксама яго даўня любіць. “У гісторыі спорту ёсць знакітвы эфіопскі

бягун Абебе Бікіла, двухразовы Алімпійскі чэмпіён, які першы залаты медаль здабыў у 1960-м у Рыме, прабегшы марафонскую дыстанцыю без абутку, басаноў, — нагадвае Мікалай Пятровіч. — Былі ў яго і іншыя перамогі. З яго я і браў прыклад, займаюся бегам больш за паўстагоддзя. Прычым

гэта не проста бег, а экстрэмальны: выходжу на старты басаноў у любую пару года, ды яшчэ ў кальчуге вагой больш за 8 кілаграм. Так і “ідзе ў народ” мая сістэма загартоўкі і аздаравлення. Пад час спаборніцтваў сустракаюся з добрымі людзьмі, якія падтрымліваюць здаровы лад жыцця. Можа, камусьці падасца дзіўным, што я бегаю без абутку. Але ў антычныя часы алімпійцы бегалі толькі басаноў! Так яны паказвалі сапраўднае майстэрства”.

На сайце мінскага клуба аматараў бегу “Вікторыя” я адшукаў інфармацыю, што ў свой час гэты асілак і бягун-экстрэмал атрымаў цяжкую траўму хрыбта, доўгі час правёў у шпіталю. Ён і цяпер інвалід другой групы, але дзякуючы фізічным заняткам вярнуўся да актыўнага жыцця, і нават стаў знакамітым сваёй сістэмай аздаравлення. У снежні 1999-га ён упершыню адолеў мінскі Калядны 10-кіламетровы маршрут басаноў па снезе, а мараз быў пад 7 градусаў! Бегаў зімой баса-

нож і марафон “Мінскае кальцо”: 58 кіламетраў. Чатыры разы мінчанін удзельнічаў у прэстыжным і ганаровым Маскоўскім марафоне. У адным з яго шматлікіх дыпламаў напісана, што Мікалай Лявонаў паспяхова ўдзельнічаў у 2001-2004 гадах у забегу па шашы без абутку на дыстанцыі 10 км у праграме Маскоўскага міжнароднага марафону міру і ўсталяваў рэкорд у бегу ў металічнай кальчуге вагой 8,3 кілаграма з вынікам 52 хвіліны 19 секунд”.

Каб быць здаровым, дзеліцца сакрэтамі Мікалай Лявонаў, трэба кожны дзень працаваць над сабой, не ленавацца займацца аздаравленчым бегам, бо гэта — самы танны і найбольш даступны від аздаравлення. Ён нагадвае словы знакамітага Гіпакрата, які казаў: “За сваё жыццё я стварыў шмат выдатных лекаў. Але ў той жа час я пераконваюся і сцвярджаю, што самыя лепшыя лекі — гэта рух!”

Што ж, новых удалых стартаў вам, Мікалай Пятровіч! І будзьце здаровыя!